

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

פרשת שמיני תשפ"ג

"אני ה' המעלה אתכם" - רוממות אכילתם של ישראל

תוכן

א' - אכילה של צלם אלקים / א

ב' - אכילה של בן מלך / ג

ג' - אכילה של גוף קדוש / ו

כאשר אדם הראשון גורש מגן עדן, הקב"ה בישר לו מה עתיד להיות תפריטה של האנושות מכאן ואילך: "וְאָכַלְתָּ אֶת עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה" (בראשית ג, יח). משמעותו של דבר היא, שמכאן ואילך, מאכלו של האדם יהיה זמין עבורו בכל מקום, ובשפע רב.

חז"ל (פסחים קיח, א) מלמדים אותנו שכאשר אדם הראשון שמע את הגזירה הזו, הוא היה רחוק מלהיות שמת. הגמרא אומרת כי בשעה שאמר הקב"ה לאדם "ואכלת את עשב השדה", זלגו עיניו דמעות. הוא בכה בכי תמרורים, והתחנן בפני ה' שיבטל את רוע הגזירה.

"אכול כפי יכולתך"

והנה, עלינו להבין את צערו של אדם הראשון לשמע בשורה זו, כי לכאורה היה מסתבר שתגובתו תהיה הפוכה. היה עליו לשמוח עד בלי די בהבטחה זו, שהרי הקב"ה מזמן לו כאן הזדמנות נהדרת. "ואכלת את עשב השדה" פירושו שעשבי השדה יספקו באופן מלא את האדם, הן מבחינת טעמים והן מבחינת התזונה הנצרכת לאדם. אילו הבריאה היתה נשארת במצב זה, הרי שגוף האדם היה בנוי בצורה כזו שהוויטמינים והמינרלים שבתוך הדשא היו מספקים את כל צרכינו, ומערכת העיכול שלנו היתה בנויה בצורה המתאימה להוציא מתוך הדשא את התזונה החיונית עבורנו.

איזו מציאות נהדרת זו היתה יכולה להיות עבור המין האנושי! הקב"ה מציע לאדם חיי נוחות, חיים שבהם אין צורך במאבק תמידי על הקיום. דשא הוא דבר שאין צורך לשתול אותו, אלא הוא מסופק בחינם על ידי הקב"ה, וכמו שאומר הפסוק, "וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ" (דברים יא, טו). זו הסיבה שהדשא צומח משרשים שנשארים באדמה גם

א' - אכילה של צלם אלקים

יציאה לצורך עליה

בפרשת השבוע, מזהירה אותנו התורה הקדושה על איסור אכילת שרצים ושאר מאכלות אסורות, ובסיומה של פרשה זו נאמר: "כִּי אֲנִי ה' הַמַּעֲלֶה אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם" (ויקרא יא, מה).

והנה, פשוטת כוונת הפסוק היא לעודד ולהמריץ אותנו להכיר טובה לה' על חסדיו הגדולים עמנו. הקב"ה הוציא אותנו מבית עבדים בניסים גלויים, והיטיב עמנו בכל מיני טובה, ומתוך הודאה אליו יתברך, עלינו להימנע מלאכול את המאכלים שאסר עלינו.

אולם הגמרא (בבא מציעא סא, ב) מאירה את הפסוק הזה באור אחר לגמרי. חז"ל דייקו בלשון הפסוק, שהוא שונה משאר המקומות בהם מוזכרת יציאת מצרים: "הַמַּעֲלֶה אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם". לכאורה הלשון המתאימה היתה: "המוציא אתכם", כפי שנוקטת התורה בדרך כלל. מדוע נקטה כאן התורה בלשון שונה, ותיארה את יציאת מצרים כ"העלאה"? מה עניינו של עילוי זה?

התשובה היא - כך אומרת הגמרא - שהעלייה היא בכך שהגויים אוכלים שרצים ואנחנו לא.

בשורות רעות

בכדי להעריך טוב יותר את העילוי הזה המבואר בדברי הגמרא, עלינו לשוב לראשית דרכו של האדם עלי אדמות. לאחר שנלמד את נושא האכילה במובן הרחב, נוכל לשוב לענייננו - אכילתו של עם ישראל.

נשאר כך, הרי שכאשר הוא היה יוצא אל החצר כדי לאכול ארוחת בוקר, הוא היה מוצא על ידו את חמורו. מציאות כזו היא מחיר שאדם הראשון לא אבה לשלם, גם לא עבור חיים נטולי דאגות פרנסה.

ומהו ענין זה? מה רע כל כך בלחלוק עם החמור את אותה הארוחה? אלא שטמון כאן יסוד גדול, היסוד של כבוד האדם וגדלותו. האדם נברא בצלם אלקים, וגזירה כזו הקובעת כי עליו לאכול תפריט דומה לזה של בעלי החיים, הינה מתקפה חזיתית כנגד האמת היסודית הזו של גדלות האדם.

אדם הראשון ראה צורך להגן בחירוף נפש על מעמדו המיוחד של המין האנושי, שכן הוא הבין יותר מכל את משמעותו של המושג "צלם אלקים". אנחנו אמנם אומרים את המילים, אך אנחנו רחוקים מאוד מהמושג הזה ומהבנת משמעותו. אולם אדם, יציר כפיו של הבורא יתברך, הבין אותו היטב.

ביטול הגזירה

בכל היקום כולו אין דבר השווה ערך לאדם. האדם אינו בעל חיים אלא מלאך, מלאך העטוף בבתי חומר, מציאות עליונה השוכנת בתוך גוף. ה"אדם" אינו גוף, הוא גדול בהרבה מגוף, ולמען האמת הוא גדול יותר אפילו מהמלאכים.

עצם העובדה שנגזר על האדם לשכון בתוך גוף עכור היא כבר פחיתות כבוד עבור נשמתו הגדולה, אולם לרדת עד למעמדם של חיות השדה ולאכול אוכל המשתווה להם! דבר כזה היה כבד מנשוא עבורו.

והנה, חשוב שנבין שגם אילו היה האדם נשאר במצבו הראשון של "ואכלת את עשב השדה", אין הכוונה כי בכך הוא היה **מאבד** את מדרגת הצלם אלקים שלו. גדלות האדם נשארת אף אם האדם אוכל יחד עם בהמתו - נשמתו היא עדיין נשמה גבוהה וקדושה, שאין לה אח ורע ביקום כולו. יסוד הדברים הוא, שלא מספיק **שתהיה** לנו נשמה גדולה, לא מספיק שאנחנו מובדלים **במהותנו** מבעלי החיים, אלא שעלינו **לזכור** שאנחנו מיוחדים ומובדלים מהם! זהו הדבר החשוב ביותר!

זו הסיבה לצערו הגדול של אדם הראשון. הוא הבין את גודל חשיבותה של שמירה על כבוד צלם האלקים. הוא בכה והתחנן אל השי"ת שיבטל את רוע הגזירה, ויסיר מעל המין האנושי את הצורך להתקיים מאכילת דשא, ולאכול מאבוס אחד יחד עם החמור.

במשך ימי החורף, ואין צורך לזרוע אותו מחדש. אמנם ישנם מיני עשבים שכן גדלים מזרעים, אולם זרעים אלו מתפזרים על פני הקרקע בשפע רב ונשארים שם, וכך בעונת האביב, הדשא צומח מאליו. הדשא צומח באופן טבעי, ומי שיוצא אל השדות, ימצא שם עשבים בשפע.

ללא דאגות פרנסה

תארו לעצמכם - אילו היינו נשארים במצב זה של "ואכלת את עשב השדה", כל יהודי יכול היה לשבת בכולל כל היום ללא כל דאגות פרנסה! בכל פעם שהיה צורך להאכיל את הילדים, כולם היו יוצאים החוצה אל החצר האחורית, והנה לנו ארוחת צהרים בשפע ובחינם!

דגן, לעומת זאת, דורש עבודה מרובה. לחם אינו גדל מאליו, וכדי לגדל אותו ולהפוך אותו לראוי לאכילה יש צורך בתהליך ארוך ומפרך. החל מהחרישה - אפשר להתעייף רק מלהסתכל על מישהו חורש את השדה הלון ושוב, שעות על גבי שעות, ימים על גבי ימים. אפילו כיום, עם מכונות הדיזל, מדובר במלאכה לא פשוטה. ולאחר מכן צריך לזרוע, ואחר כך יש קצירה, זרייה, דישה וכו' וכו'. זוהי מלאכה גדולה ומורכבת!

אך אכילת דשא היא מלאכה פשוטה מאין כמותה. פרות אינן צריכות לערוך קניות במכולת, וממילא אינן צריכות לעבוד קשה כדי להתפרנס, שכן פרנסתם באה להם בקלות. אילו אדם הראשון היה נשאר עם גזירתו הראשונה של הקב"ה, חיו היו קלים בהרבה, והוא יכול היה להקדיש את כל ימיו ולילותיו רק לתורה ועבודה, וכל כולו היה שקוע בעלייה רוחנית. זה נשמע כמו מציאות אידיאלית ביותר, לכתחילה שבלכתחילה.

אך כאמור, אדם הראשון לא שמח ולא התלהב ממציאות זו. לא רק שהוא הצטער עליה, אלא הוא בכה, ולא סתם בכי אלא, "זלגו עיניו דמעות!" הוא בכה בכי תמרורים וביקש בתחנונים מהשי"ת שלא יתן לו את המתנה הזו! ועומדים אנו ותמהים - בכיה זו על שום מה? מה יכול להיות טוב יותר ממציאות שבה משימת השגת המזון היא קלה ביותר, והפרנסה מצויה בשפע בכל מקום?!

להילחם למען האמת

כדי לעמוד על טיבו של צער זה, עלינו להאזין למילים שאמר אדם הראשון לפני הקב"ה. כך אולי נזכה להבין מעט טוב יותר את הענין: "אמר לפני ריבונו של עולם, אני וחמורי נאכל באבוס אחד?" אילו מצבו של האדם היה

אז אם אתם מאלו שהולכים ברחוב ואוכלים פיצה, עליכם לדעת לאיזו קטגוריה אתם שייכים.

העולם כיום שכח את היסוד החשוב של "תאכל לחם". לאור הדברים שלמדנו, עלינו לחדד את הלימוד הגדול הזה בשכלנו. אז הנה, יש לכם על מה לחשוב בפעם הבאה שאתם אוכלים פרוסת לחם. הלחם מבטא את גדלות האדם, ומלמד אותנו כי "חביב האדם שנברא בצלם" (אבות ג, טו). וזה גם מורה לנו את אשר מצופה מאיתנו. הלחם שניתן לנו לעומת עשב השדה שקיבלו שאר בעלי החיים, הוא תזכורת תמידית אודות גדולתנו המיוחדת, אותה עלינו לשמור תמיד לנגד עינינו כאחד מהיסודות העיקריים של תורתנו הקדושה.

ב' - אכילה של בן מלך

אנחנו שונים!

והנה, כל מה שדיברנו עד כה, כל התיאורים הנפלאים בדבר גדלותו של האדם, כל זה הוא רק הקדמה לנושא שלנו, שהוא אכילתם של עם ישראל. זהו נושא חדש ונפרד לגמרי, שכן עם ישראל הם יותר מסתם "אדם".

אכן, "חביב אדם שנברא בצלם", "צלם אלקים" הינו מתנה נפלאה שניתנה לאנושות. זהו "גורד שחקים" של גדולה. אולם כאשר אנחנו מדברים על עם ישראל, הרי שאנו בונים "גורד שחקים" נוסף, גבוה בהרבה, על גבי אותה גדולה אנושית. ולכן המשנה אינה עוצרת בתיאורה של גדולה זו, אלא ממשיכה ומתארת גדולה עצומה בהרבה: "חביבין ישראל שנקראו בניו למקום". אנחנו בניו של ה', והגויים לא!

אף אחד מלבד עם ישראל אינו בנו של ה'! אכן, יש להם צלם אלקים, וזו גדולה אדירה הקיימת בכל גוי, גדולה הטומנת בחובה פוטנציאל עצום להשגת שלמות, אולם "חביבין ישראל" - ישראל בלבד, שעליהם אמר הכתוב: "בְּנֵי אֱתֶם לֵה אֱלֹקֵיכֶם". לא אכפת לנו מה אומר העולם! "אתם בני, אתם ורק אתם!"

ייחודיות אכילתם של ישראל

וכשם שהמין האנושי שיש בו צלם אלקים, התייחד והובדל משאר הבריאה בכך שניתן לו מאכלו מיוחד ומרומם - הלחם ושאר מאכלי האדם, כך גם עם ישראל התייחד והובדל משאר האנושות בכך שניתן לו תפריט

מאכל של אצילים

והקב"ה קיבל את תחינתו של אדם הראשון, וקבע כי מזונו של האדם אכן יהיה שונה ומיוחד. המין האנושי יזכה למאכל של אצילים, מזון שניתן אך ורק להם: "בְּזַעַת אֶפְיֶךָ תֹאכַל לֶחֶם". לחם! לחם הוא מאכל מיוחד במינו. אין יצור אחר בעולם שאוכל לחם מלבד האדם. הלחם הוא מאכל מכובד ומיוחד, ואכילתו היא אות של כבוד והבדלה.

ואכן, "כיון שאמר לו בזעת אפך תאכל לחם נתקררה דעתו" - האדם היה שבע רצון מקביעה זו, שכן היא מראה באופן ברור את ההבחנה בין האדם שיש בו צלם אלקים, לבין שאר יצורי תבל. יש כאן אות נצחי עבור המין האנושי כולו, שאיננו בעלי חיים! ומשכך עלינו לשמור על מעמדנו המיוחד ולא לרדת למדרגתם השפלה של בעלי החיים - בהנהגה, במוסריות, בדרך ארץ, ובמבטנו על העולם.

למדנו אפוא כי מאכלו של אדם הראשון מהווה חלק חשוב ביותר של ההשקפה האמיתית, ושיש כאן יסוד חשוב מאוד באמת של התורה הקדושה, ובהכרתו של האדם בגדולתו המיוחדת.

נבדלים מהחמור

כיום, נראה כי רובו של המין האנושי שכח כליל את המסר החשוב הזה שלימד אותנו אדם הראשון. האופן שבו בני אדם מתנהגים, והמעשים שאותם הם עושים, גורמים להם לרדת אל מתחת למדרגתם של בעלי החיים. בהשפעת התקשורת המרושעת, בני אדם יורדים לשפלות כזו, ועושים מעשים שגם חמור לא היה מהין לעשות.

אולם אנחנו זוכים ללכת לאורה של התורה הקדושה, המלמדת אותנו לנהוג בדרך ארץ! ומהו "דרך ארץ" - זה כולל מספר עקרונות, ואחד המרכזיים שבהם הוא להראות בהתנהגותנו שאנחנו מיוחדים ומובדלים, ושיש בנו צלם אלקים.

אדם שנוטל לידיו ככר לחם ונוגס ממנה נגיסה הגונה, פוגם בצלם אלקים שבו. הנהגה כזו היא הנהגה של בהמה, אבל בן אדם פורס לעצמו פרוסה בגודל המתאים, ואוכל אותה בדרך ארץ.

נבדלים מהכלב

על דרך זה, קובעת הגמרא (קידושין מ, ב) כי האוכל בשוק דומה לכלב. גם אם הוא נטל את ידיו על פי כל דקדוקי ההלכה ובריר כדין, אם הוא אוכל ברחוב הוא דומה לכלב, משום שעל האדם מוטלת החובה לזכור מי הוא, ולאכול את פתו בצורה מובדלת ושונה מבעלי החיים.

סמל של אצילות

יש יהודים רחוקים המזלזלים במצוות אלו. "החרדים האלו, כל מה שאכפת להם זה אוכל, אוכל כשר". אולם אנחנו יודעים שאין זה דבר קטן כלל וכלל! אדרבה, המאכלים שאנו אוכלים הינם בעלי חשיבות מרובה עד מאוד, שכן מה שהאדם אוכל - זה מה שהוא, וכבני מלכים אנחנו מובדלים ומיוחדים במאכלנו.

עם ישראל מתפאר בסמל האצילות שניתן לו! הנה לנו יהודי עשיר, שיכול היה להרשות לעצמו לסעוד בכל מסעדה שיחפוץ, אך תחת זאת הוא יושב במשרדו ואוכל כריך שהכינה לו אשתו, כי הוא נסיך, הוא בן מלך. יהודי נוסף, איש עסקים הנוסע לעיר אחרת לרגל עסקיו - אם לא ימצא מקום כשר לסעוד בו, הוא יצום! והוא ישמח בצום הזה, גם אם הוא יימשך כל היום כולו! זהו אות של אצילות!

ולכן כאשר אדם עובר על יד מעדניה איטלקית, ורואה בחלון הראווה כל מיני בשרים מעוררי תיאבון, אם הוא ימשוך בכתפו ויאמר לעצמו, "נו טוב, זה לא כשר" - הרי שהוא החמיץ הזדמנות פז! על פי מבט האמת של תורתנו הקדושה, עליו לומר בשמחה רבה: "ברוך אלקינו שהבדילנו מן התועים! תודה לך ה'! תודה לך שנתת לי את הזכות לא להיגעל במאכלי הגויים!"

בעודך מביט בנקניק העסיסי המציץ אליך מחלון הראווה, עליך להתמלא בהרגשה של גועל: "אני אצילי מדי בשביל מאכלים מעין אלו! זה לא מתאים למעלת המיוחדת".

שיהנו!

הן אמנם, עבורם, עבור אומות העולם, זה מתאים מאוד, ועלינו להעריך גם עובדה זו. "הזן את העולם כולו בטובו, בחן ובחסד וברחמים" כולל גם את נקניק הטרפות הזה שממנו נהנים שכניך הגויים! בעודך חולף על פני דוכן הנקניקיות, ואתה מבחין בגוי הרוכש לחמניה עם נקניקיה, עליך לחשוב: "אה! ה' יתברך הוא א-ל-ל זן ומפרנס לכל!" מאכלים אלו הם מצוינים עבורם. מי שאינו אלא צלם אלקים - אדרבה, שיהנה מכל מה שברא עבורו הקב"ה. אולם אנחנו, בניו של הקב"ה, איננו צורכים את המזון הזה. אנחנו שונים ומיוחדים, ומאכלנו הוא מאכל של אצילים.

עלינו לנצל הזדמנויות אלו כדי להודות להשי"ת על המעלה המיוחדת שניתנה לנו! ראוי אפילו לחפש מסעדת טרפות כדי לספק לשכלנו את העיסוק האצילי הזה - להודות לה' על החסד הגדול שעשה עמנו. אל תחלפו

אצילי עוד יותר. כפי שעליונותו של האדם על פני שאר הברואים מתבטאת במאכלים אותם הוא אוכל, כך גם עליונותו של היהודי, בנו של מלך מלכי המלכים, על פני שאר המין האנושי, מתבטאת בהגבלה נוספת של תפריטו, והוא זוכה לאכילה מלכותית של נסיכים. לכן התייחד עם ישראל באכילתו וניתנה לו מעלה מיוחדת עוד יותר ממה שהתייחד אדם הראשון, והשקצים ורמשים שהותרו לבני האדם, נאסרו לעם ישראל.

זהו שאומר הפסוק "כִּי אֲנִי ה' הַמַּעֲלֶה אֶתְכֶם" - השי"ת ייחד אותנו על פני אומות העולם, ואסר עלינו לאכול את אותם שקצים ורמשים, אותם "פירות ים" [דגים ומינים טמאים מהים] שאוכלים הגויים, וייחד אותנו במעלה רוממה של גדולה, ועל ידי הגבלה זו ביטא את גודל יקרת מדרגתנו, מדרגתם של בני המלך.

הכל כלול בכשרות

כל אותם מאכלי טרפה שהגויים נהנים כל כך לאכול, ומוכנים לשלם עבורם הון רב - עבורם זה בסדר גמור, אך לא עבורנו, שכן "כל ישראל בני מלכים הם". מה שטוב עבור המון העם, אינו ראוי ונכון עבור בני האצולה.

משמעות הדברים היא שבכל פעם שיהודי אוכל מאכל כשר, בכל פעם שהוא בודק את ההכשר על מוצר טרם קנייתו, הרי שבזה הוא מראה את ייחודיותו של עם ישראל, ומזכיר לעצמו את הרוממות מיוחדת שניתנה לנו.

כך מפרשת הגמרא את לשון הפסוק "הַמַּעֲלֶה אֶתְכֶם", שכן איסור אכילת שרצים היא עלייה גדולה ונשגבה עבור עם ישראל, כי בכך הובדלנו משפלותם של גויי הארץ. כה גדולה היא מעלה זו, עד שהגמרא (שם) ממשיכה ומבארת ענין זה של "המעלה אתכם" ואומרת: "אמר הקב"ה, אילמלא העליתי את ישראל ממצרים אלא בשביל דבר זה שאין מטמאין בשרצים דיי" - כלומר, על אף שלעם ישראל המתינה תורה שלמה שעתידה להינתן להם בהר סיני, מכל מקום יציאת מצרים כולה היתה שווה עבור מצוה זו לבד! שווה היה להוציא את ישראל ממצרים רק כדי להטביע עליהם את חותמת המלכות של אכילה אצילית, אכילה של בני מלכים. כל יהודי חייב להפנים אפוא את גודל חשיבותה של מצוה זו, ולהבין כי היא מהווה אות של גדולה וייחודיות עוברו, ומוכיחה על המעלה המיוחדת שזכה להתייחד בה, למעלה מכל אומות העולם.

פעם ראיתי אדם חבוש מגבעת שחורה, שעמד על יד בית הקולנוע ונראה היה כאילו הוא ממתין בתור. ניגשתי אליו ואמרתי לו: "מדוע אתה עומד כאן? שיהודי יבקר במקום כזה?"

"אינני יהודי", ענה לי האיש. "אני טורקי. ואיני עומד בתור, אני סתם עומד כאן וממתין למישהו".

"אה", אמרתי, "דע לך שאתה טורקי חכם".

יהודי שקונה בנפשו מבט של בן אצולה, מביט בזלזול ובתיעוב כלפי מעשים אלו.

אשרינו מה טוב חלקנו!

מתחילים אנו להבין אפוא כמה גדולה היא מעלתו של 'היהודי' איזו זכות גדולה ניתנה לנו! אנחנו בניו של ה'! ה' בכבודו ובעצמו מעיד בנו: "אֲשֶׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל מִי כְמוֹךָ!"

ליבו של יהודי צריך להיות תמיד מלא בשמחה אדירה על כך שזכה לרוממות מיוחדת זו! "אשרי העם שככה לו, אשרי העם שה' אלקיו". פינו צריך להיות מלא בשירה של "אשרינו מה טוב חלקנו!" מתוך הודיה על הגדולה הנפלאה לה זכינו.

אכן, מכיון שאנחנו חיים בעולם הפוך, הרי שאנו ניצבים בפני ניסון תמידי, ניסון של שכחת היסוד הגדול הזה של "בְּנִיִּים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם". אחת הדרכים הטובות, המצוינות והמקיפות ביותר להזכיר לעצמנו את הידיעה הזו היא באמצעות מה אנחנו אוכלים ומה אנחנו לא אוכלים. איננו חתולים שאוכלים כל דבר, וגם לא גויים שעל אף שאינם אוכלים הכל, אך הם לא צריכים לבדוק שום הכשר. אנחנו בני מלכים, ולבני מלכים יש תפריט מיוחד ונעלה, המבטא את ייחודיותו ורוממותו. אשרינו שבכל יום ויום, בעודנו סועדים את ליבנו על פי דרך התורה, זוכים אנו לעונד את אות הכבוד שניתן לנו על ידי אבינו מלכנו, מלך מלכי המלכים, שבחר בנו כבניו ונתן לנו סמל של גדולה - מאכל של בני מלכים.

על פני המסעדה סתם כך. חישבו בליבכם, "ברוך ה'!" עלינו לקנות בנפשנו את המבט הזה, שאכילת מאכלים אלו היא מתחת לכבודנו. זה לא מתאים לי! רק גוי אוכל את המאכלים הללו, אך עבור יהודי, לא רק שזה אסור, אלא שאכילתם תהווה ירידה אל שפל המדרגה של המין האנושי.

להיות ראויים לאצילות

אולם עלינו להבין שאצילות זו מחייבת אותנו בהנהגה מרוממת ושונה לגמרי משל אומות העולם. בן של מלך צריך לחיות חיים אחרים, עליו להתנהג בהתאם לכתר המלוכה שהונח על ראשו. לא מספיק שנדע שאנחנו יהודים, בניו של מלך מלכי המלכים, עלינו לבטא זאת בכל חלק מהנהגת חיינו! יהודי שונה באורחות חייו מגוי! הלא הוא בן של מלך! לבן אצילים יש מערכת שונה של כללי התנהגות, ולכן היהודי מחויב לחוקי הדרך ארץ שמלמדת אותנו התורה, והוא חי את חייו בצורה שמצדיקה את התואר "בן של מלך".

יהודי שמבין את הלימוד הנפלא הזה שמלמדת אותנו התורה, שהלכות מאכלות אסורות הינן מעלה מיוחדת שנתן לנו הקב"ה, ושעבורה היה כדי לנו לצאת ממצרים, לעולם אינו מעלה על דעתו להתלבש כמו גוי. ברור לו שלא יתכן שהוא יתנהג, יסתפר או יתלבש כמו גוי! חס ושלום! יהודי הוא משהו שונה לגמרי! היעלה על הדעת שהוא ישקע אל תוך עומק הטינוף של אומות העולם?!

הטורקי החכם

בתי קולנוע? אלו מיועדים רק לגויים! בן אצילים מבין שאין זה מכבודו לבקר במקומות מעין אלו! הוא לעולם לא ידרוך במקום המלא בהבלים ותועבות.

קורה ואני עובר על יד בית קולנוע, ורואה את השורה הארוכה של הממתינים לטבול בבוץ, ועוד מוכנים לשלם עבור התענוג המפוקפק הזה. למרבה הצער, לעתים אני מזהה מספר חובשי כיפה מבין הקהל, ומיד עולה בי המחשבה: "מה קורה כאן?! נסיך עומד וממתין בתור לעשות פעולה כה שפלה ומטונפת?! היתכן?"

ניתן להשיג ספרי רבינו בחנויות ספרי קודש ואצל המפיצים:

ספר שערי אורה-ועדי מוסר, ספר לב אביגדור-עבודת האדם בקניני השלמות מכתב יד: קולמוס 072-244-1670

תפילת אביגדור-פירוש וביאור על התפילה מכתב יד: אזל מן השוק

נטעו כרמים וגינות נוי, אך כעת הגיע הזמן לפנות את הארץ עבור עם ישראל. זהו פירוש אחד בדברי הגמרא.

העתיד הזוהר

הפירוש השני הוא, שהדברים מדברים על לעתיד לבוא, וכמו שכתב רש"י שם בגמרא. לעתיד לבוא אומות העולם ששולטות כעת ישפלו ממעמדם, ועם ישראל, העם המדוכא והמושפל, יתרומם ויתנשא, והכל יכירו את גדולתו ורוממותו. הן אמנם גם עתה, במצבה הנוכחי של הבריאה, עם ישראל הם בני מלכים, אולם אומות העולם מתכששות לכך, ומעלה זו נשאת מוסתרת ומכוסה. אך לעתיד לבא מציאות זו תהיה גלויה וברורה לכל באי עולם.

כך מלמד אותנו ישעיה הנביא בנבואתו המפורשת (מט, כג): "אֲפִים אֶרְץ יִשְׁתַּחֲוּ לָךְ וְעַפְר רְגְלֶיךָ יִלְחָכוּ" - אומות העולם יראו את היכולת לנשק את עפר רגלינו כזכות גדלה מאין כמותה. וכן כתוב בפסוק נוסף (ס, יד): "וְהִלְכוּ אֵלֶיךָ שְׂחוֹחַ בְּנֵי מִעֲנִיךָ וְהִשְׁתַּחֲוּ עַל כְּפוֹת רְגְלֶיךָ כָּל מְנַאֲצֶיךָ".

זהו שאומר הפסוק בשיר השירים: "עוֹרֵי צְפוֹן וּבּוֹאֵי תִימָן" - לעתיד לבוא, אומות העולם יכירו את מעלתם הנשגבה של ישראל, ויפנו את מקומם לבני המלכים, נזר הבריאה.

אכילת קדשים של ישראל

אולם ישנה נקודה נוספת ונפלאה המתבארת מתוך דברי הגמרא. כי הנה זאת עלינו להבין, מדוע נקט הפסוק את המילים הללו כדי לתאר את עם ישראל - צפון ודרום? מתארים אלו משמע שהצורך של אומות העולם לפנות את מקומם לישראל קשור לענין זה של הקרבנות. ולכאורה אין זה מובן - מה בכך שאומות העולם מביאים רק עולה ששחיטתה בצפון, ואילו עם ישראל יכולים להביא אף שלמים? איזו משמעות יש לדבר, וכיצד זה קשור לגדלותם של ישראל שתתגלה לעתיד לבוא ותסלק את הגדולה שיש לאומות העולם בזמן הזה?

ואכן, יש כאן יסוד גדול ועצום, המתגלה לנו מתוך דברי חז"ל אלו. שהנה, מאז ומעולם היתה קיימת מציאות של הקרבת קרבנות. אדם הראשון הקריב קרבן, וכך גם קין, הבל ונח. גם גויי הארץ הביאו קרבנות, אך המכנה המשותף לכולם הוא שקרבנם היה אך ורק עולה שנושרפת כליל לה', ולא היה כלל מושג של "קרבן" אחר.

עד זמן יציאת מצרים, אף אדם לא חלם אפילו לאכול מבשר הקרבן. כיצד אפשר להעלות על הדעת מציאות כזו

ג' - אכילה של גוף קדוש

מדרגה נוספת של רוממות

והנה, על אף חשיבותו העצומה של היסוד שביארנו עד כה בדבר ייחודיותו ורוממותו של עם ישראל, כפי שמתבטא במזון האצילי שנצטוונו לאכול, הרי שישנו ענין נוסף שפרשה זו של מאכלות אסורות באה ללמדנו. עד כה שוחחנו אודות העילוי המיוחד שקיבלו ישראל בכך שהם נבדלים ומופרשים משאר אומות העולם, וכבני מלכים, עליהם לנהוג ברוממות מיוחדת, באכילתם ובכל גינוניהם.

אולם כעת אנו מגיעים לשלב נוסף, וטעם מרומם יותר לדיני מאכלות אסורות. דיני האכילה המיוחדים של עם ישראל אינם רק הוראה וביטוי לרוממותם, אלא הם באים ללמד אותנו יסוד חשוב ונשגב, והוא - **קדושת גופו של היהודי**. הגוף של כל בן או בת ישראל הוא בית המקדש מממש! ולבית המקדש אסור להכניס דברים בלתי ראויים.

עלינו להעמיק וללמוד את הענין הזה, שכן לא מדובר במשל בעלמא, אלא ביסוד אמיתי של תורתנו הקדושה.

דרום במקום צפון

עם ישראל זכה למעלה נשגבה זו, שגופם יהיה קדוש כמו משכן, כאשר יצאו מצרים, ובחינה זו התחדשה בעולם על ידי קרבן פסח. באותה עת חל ה"אָנִי ה' הַמַּעֲלָה אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם", וכפי שיתבאר.

הפסוק בשיר השירים (ד, טז) אומר כך: "עוֹרֵי צְפוֹן וּבּוֹאֵי תִימָן" - פירוש, הרוח הצפונית מצווה לפנות את מקומו לרוח הדרומית. הגמרא (זבחים קטז, א) מבארת את הפסוק הזה, שכוונתו לאומות העולם לעומת עם ישראל. אומות העולם נקראו "צפון", מכיון שהם יכולים להקריב קרבן עולה ששחיטתה בצפון, ואילו עם ישראל נקראו "דרום" על שם שמלבד קרבן עולה הם מקריבים גם קרבן שלמים ששחיטתו בכל מקום בעזרה, גם בדרום. והקב"ה אומר, "עוֹרֵי צְפוֹן וּבּוֹאֵי תִימָן" - תתנער אומה שמעשיה בצפון ותבוא אומה שמעשיה בצפון ובדרום".

במפרשים מבוארים שני פירושים בדברי הגמרא. הפירוש הראשון הוא, ש"ניעור" זה מתייחס לכיבוש ארץ כנען על ידי עם ישראל בימות יהושע בן נון. שבעת האומות חיו בארץ ישראל במשך דורות על גבי דורות, וכעת מצווה אותם ה' לפנות את מקומם לעם ישראל, שלו התייעדה ארץ ישראל. אומות אלו פיתחו ובנו את הארץ,

"אין מה לעשות!" עונה היהודי. "הקב"ה אמר שרק לנו, בני ישראל, מותר לאכול מבשר הקרבן".

השכינה בתוכנו!

למדנו אפוא כי אחת המטרות של קרבן פסח היתה להוכיח את ייחודיותו וגדולתו הנשגבה של כלל ישראל. באותו לילה התייסד בעולם היסוד הזה, שגופם של ישראל קודש הוא, ורק אליו מותר להכניס את בשר הקדשים. עם ישראל אינם בני מלכים בלבד, אלא גופם מקודש ומרומם מכל עם - הוא בית המקדש ממש! ישראל אינם רק צלם אלקים, אלא הרבה, הרבה למעלה מזה.

זהו שיאמר השי"ת לאומות העולם לעתיד לבוא. "עורי צפון" - הסתלקי מגדולתך ומעלתך "ובואי תימן" - כעת תתגלה מעלתו האמיתית של עם ישראל, שאינו רק עם נבחר אלא עם קדוש.

וכאן אנו חוזרים לתחילת דברינו. דיני מאכלות אסורות אינם רק דינים והלכות, אלא הם סימן של אצילות ורוממות. איננו יכולים לאכול את המאכלים שלצלם אלקים מותר לאכול. ומדוע? "כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים".

ועל מעלה זו מחויבים אנו להודות לבוראנו עד בלי די. כמה הכרת הטוב אנו חייבים לו על חוקים אלו, חוקים שיש בהם הכרזה כי גופנו הוא מקום קדוש! זהו משכן ה' שאסור להכניס אליו שקצים ורמשים. ולא מדובר במשל! זו עובדה קיימת! השכינה הקדושה שורה בגופם ונשמתם של ישראל, וממלאת את בית המקדש - הלא הוא האיש הישראלי.

שבת שלום ומבורך!

בואו נהיה מעשיים

זכור את אצילותך

איסורי האכילה שהזהירה אותנו התורה הקדושה, הינם למעשה סימנים של גדולה ואצילות. בכל פעם שיהודי מקפיד על כשרותו של המאכל שהוא מכניס לפיו, מעשה זה הוא מעשה של אצילות, שביכולתו להזכיר לנו את מעלתו המיוחדת.

בלי נדר, השבוע נקפיד יותר לאכול את מאכלינו בצורה מכובדת, כיאה לצלם אלקים. בנוסף, פעם ביום, כאשר אנו אוכלים מאכל המותר על פי התורה, נזכיר לעצמנו שאנחנו בני מלכים, ושגופנו הוא משכן ה' שבו שורה השכינה הקדושה.

- לקחת בשר של קדשי ה', ללעוס, לבלוע ולעכל אותו עד שגוף האדם מסלק אותו כפסולת? זה הרי חילול הקודש!

כל זה עד יציאת מצרים. בליל ט"ו בניסן התחדש בעולם חידוש גדול ונורא, דבר שלא נשמע כמוהו מאז ימי קדם: עם ישראל הצטווה על קרבן של אכילה. שלושה מילים אלו, "וְאָכְלוּ אֶת הַבֶּשֶׂר" (שמות יב, ח) חוללו מהפך של ממש בבריאה, וקבעו שיש מציאות כזו שכן אנוש יאכל מבשר הקדשים.

באותו רגע הכריז השי"ת בפני כל יושבי תבל כי גופו של היהודי הוא קודש קודשים. השומעים אתם?! כאשר יהודי אוכל מבשר הקרבן, הרי זה כאילו אש המזבח מכלה אותו! וזו התשובה לשאלה זו, כיצד זה פתאום התחדש חידוש זה שהעולם לא הכיר, שכן אנוש יאכל בשר קרבן - משום שיהודי אינו בן אנוש! הוא הרבה הרבה יותר מבן אדם! זהו לימוד חשוב שלמדנו מיציאת מצרים.

מיני אותו יום והלאה, עם ישראל אוכל קרבנות. "מעשיה בצפון ובדרום" - איננו מוגבלים רק לעולה שנשרפת כליל לה', אלא מביאים אנו גם קרבן שלמים, שכן ה' העיד בנו שאכילתנו כמוה כהקטרת הבשר על גבי אש המזבח.

כל בן נכר לא יאכל בו

זה היה היסוד הגדול שלימד אותנו קרבן הפסח. רק עם ישראל, בניו חביביו של מלך מלכי המלכים, נבחרו לאכול את בשר הקדשים, ורק אכילת גופם הקדוש נחשב כאכילת מזבח. הבה נתאר לעצמנו את ליל חג הפסח בארץ מצרים. בכל בית מבתי בני ישראל, עסוקים היו כולם בצליית קרבן הפסח. עם ישראל מנה באותו עת כשני מיליון איש, נמצא אפוא כי אלפי כבשים של קרבן פסח ניצלו, והניחוח הנפלא נדף מבתיהם החוצה.

המצרים שעברו באותה עת בסמוך והריחו את הריח המיוחד והמושך, בוודאי חיזקו את עצמם ואמרו: "לעולם לא נחלל את אלהינו ונאכל בשר כבש", אולם אין ספק כי הדבר עורר את תאבונם ואת קנאתם בבני ישראל. ידוע שבשר כבש צלוי מפיץ ניחוח מגרה ביותר. מה היה קורה אילו אחד המצרים היה נכנע לתאוותיו, ודופק בבית יהודי על מנת ליטול חלק בסעודה הדשנה. הוא היה מוצא שם יהודי שחוסם את דרכו ומודיע לו כי "כל בן נכר לא יאכל בו" - אין כניסה לגויים!

"למה לא?" שואל המצרי.

"בן ישיבה" הוא מי שמנצל את השבתות ללימוד, כמו גם את מוצאי השבתות. הוא לא יכול להשתתף בכל מיני אירועים וסעודות מלוה מלכה למיניהם. הוא לא הולך לבקר קרובים, ואינו משתתף בחתונות.

כך חי עם ישראל בעבר, ורבים הם אלו שמתחילים לחזור לדרך חיים זו. אם האשה מאפשרת לבעלה להתמסר ללימוד התורה ואינה דורשת את נוכחותו בבית. אם היא מבינה כי היא שותפה מלאה בעלייתו, ושהתורה שהוא לומד נזקף בזכותה, הרי שעם שותפה שכזו האדם יכול להגיע רחוק מאוד. כל עוד הוא אינו מתעצל והוא מוכן לישא בעול התורה, הרי שהם יצליחו בשאיפתם זו.

זכורני שפעם ערכנו סעודת מלוה מלכה, ובדרשה שמסרתי ציטטתי את דברי הרמב"ם (פ"ג מהלכות תלמוד תורה הי"ג): "מי שרצה לזכות בכתר התורה יזהר בכל לילותיו ולא יאבד אפילו אחד מהן בשנה ואכילה ושתיה ושיחה וכיוצא בהן אלא בתלמוד תורה ודברי חכמה" - הוא צריך לעבוד ביום - מה לעשות? אך עליו להיזהר שלא לאבד אפילו אחת מלילותיו! ישב שם יהודי בקהל ושמע את הדברים, ועל פניו ניכר היה שהדברים חדרו אל ליבו, ואכן - מאותו היום והלאה, חייו השתנו מן הקצה אל הקצה. יהודי זה זכה להשיג גדולה בתורה, חרף העובדה שהוא עבד לפרנסתו. פעם אירע מקרה שרעייתו היתה צריכה להשתתף בחתונה באולם הממוקם באזור מרוחק בעיר, אך באותו ערב היה לו שיעור תורה קבוע. מה עשה האיש? הוא לא וויתר על השיעור! הוא הסיע את אשתו לחתונה, חזר הנה כדי להשתתף בשיעור, ולאחר מכן חזר שוב לאולם כדי להחזיר אותה הביתה. לזאת תיקרא מסירות לתורה!

מי שיזהר לא לאבד אף אחד מלילותיו, יזכה להישאר בן ישיבה לעד. תשכחו מחתונות. תשכחו ממסיבות משפחתיות. כרגע אתה נשוי לתורה! כמובן שיש נשים שיטענו: "איזה מין חיים הם אלו?!" איזה מין חיים הם חיי כולל? אני אומר לכם - אלו הם חיים של מסירות! מי שרוצה להפוך ל"כלומניק", שימשיך לעשות את מה שכולם עושים - כך הוא יצליח במשימה זו!

מתוך תשובות שהשיב הרב זצ"ל לשואלים

שאלה:

איש עסקים העמל לפרנסתו - האם הוא יכול להמשיך להיות "בן ישיבה", ולהמשיך ולהתעלות בתורה הקדושה?

תשובה:

במידה מסוימת - כן, אך הדבר דורש שיתוף פעולה רב בינו לבין רעייתו, ומידה מסוימת של גבורה ומסירות מצידו.

אתן לכם דוגמא: בבית מדרשנו ישנה קבוצה של יהודים שבאים מדי ליל שבת בשעה שבע-שבע וחצי, ונשארים ללמוד עד השעה אחת עשרה וחצי. מדובר באנשים עובדים, שיושבים ולומדים במשך כארבע שעות. זו התכנית עבור אנשים ונשים המסורים ללימוד התורה. כמובן שעל מנת שתכנית זו תעבוד, האשה חייבת להיות חלק ממנה, ונשים אלו אכן חפצות בכך, והן מעודדות את בעליהן ללכת ללמוד. אנחנו מקיימים סדר לימוד זה גם במוצאי שבת - יהודים יושבים ולומדים עד אחרי השעה אחת עשרה, חלק לומדים לבד וחלק בקבוצות. זוהי תופעה נפלאה, אך יש לדעת כי בימים עברו זו היתה דרך החיים של יהודים.

בשבת אחר הצהרים אנשים גם כן באים ללמוד כאן, ובשבתות הקיץ הם יושבים שעות על גבי שעות ועוסקים בתורה. יש גם המגיעים ללמוד בימי ראשון [יום השבתון הלאומי בארה"ב]. בימי ראשון מתקיימים כאן ארבעה שיעורים, ויש יהודים שמשתתפים בכלם, ונשארים ללמוד עד שעה מאוחרת. זו דוגמא לאופן שבו יוכל האדם להמשיך להיות בן ישיבה גם אם הוא עובד לפרנסתו.

אך זאת יש לדעת, כי האיש החפץ לגדול בתורה, אינו יכול להרשות לעצמו לבזבז את הזמנים שאחרים רגילים לבזבז. "בן ישיבה" הוא אחד שקם בשעה מוקדמת בבוקר יום השבת כדי ללמוד לפני התפילה.